

Kokous 2019-05-21

AIKA: 21.5.2019 klo 14-16

PAIKKA: Kansalliskirjasto, Fabianian kokoushuone, Yliopistonkatu 1, 2.krs

Muistio

Läsnä:

- Susanna Aakko, Helmet-kirjastot
- Ari Ahlqvist, Kansalliskirjasto
- Bjarne Beckmann, Kansalliskirjasto (pj.)
- Matias Frosterus, Kansalliskirjasto
- Pertti Föhr, Helsingin yliopiston kirjasto
- Esa-Pekka Keskitalo, Kansalliskirjasto
- Artturi Lehtikainen, Kansalliskirjasto
- Lasse Pajunen, Hublet
- Esa Peltonen, Axiell Finland
- Joona Saari, Axiell Finland
- Mari Saikkonen, Axiell Media
- Tanja Vienonen, Kansalliskirjasto (siht.)

Etäyhteydellä:

- Janne Berglund, Hublet
- Anna Humalainen, Suomen Kirjastopalvelu
- Pirjo Järvinen, Tampereen kaupunginkirjasto
- Jari Koskelainen, Bibliotheca
- Juha Tarvainen, Ellibs
- Miika Vacker, Mikro-Väylä

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 14.00.

2 Edellisen kokouksen muistion tarkistaminen

Muistio: [Kokous 2019-03-19](#)

Hyväksyttiin edellisen KATVE-kokouksen pöytäkirja.

3 Lainaus- ja palautusautomaattien rajapintojen protokollat

Lainaus edellisestä kokousmuistiosta:

Kirjastojärjestelmien ja -automaattien välisessä liikenteessä on perinteisesti käytetty SIP2-protokollaa. Tällä hetkellä liikenteen salausvaihtoehtoina on salaus ssh:lla tai liikenteen tunnelointi. Viime aikoina on kuitenkin noussut tarve REST-tyyppiselle rajapinnalle. KATVE-ryhmää on pyydetty avuksi kansallisesti yhteisen ratkaisun löytämiseksi.

Viime aikoina on noussut tarve REST-rajapinnan kautta mahdollisesti tehtävään salaukseen. Axiellin mukaan tarve on todellinen. Axiellin tarjoamista järjestelmistä Mikromarcissa on toteutettu tanskalaisen standardin mukainen SIP2 over https (http://biblstandard.dk/rfid/dk/rfid_sip2_over_https.htm) ja Auroran osalta asiaa on tutkittu, jotta näkyisivät samalla tavalla.

Kokouksen osallistujat toivoivat, että tapaamisessa löydettäisiin yhtenäiset käytännöt suojausta varten, joita kaikki järjestelmien/laitteiden toimittajat voisivat noudattaa. Jokin tarpeeksi geneerinen ratkaisu olisi hyvä.

Mikroväylällä suojaus on toteutettu tunneloinnilla nykyisiin automaatteihin, mutta palvelujen laajentaminen mobiililaitteisiin vaatii HTTPS-salauksen. Bibliothecassa (<https://www.bibliotheca.com/fi/>) käytetään tanskalaista SIP2 over https -standardia.

Kysyttiin kokoukseen osallistuneiden järjestelmätoimittajien preferenssiä siitä, millaista rajapintaa käytetään tai tulisi käyttää. Helmetin Sierrassa SIP2 on laajasti käytössä, mutta ei ole tietoa onko muualla käytössä tai suunnitteilla muita ratkaisuja (esim. SIP2 over https). Sierran REST-rajapintaa kehitetään jatkuvasti. Axiellissa ei ole tarkoitettu luopua SIP2:sta, erilaisia suojauksia tarvitaan eri tarpeisiin (automaatit, mobiilipalvelut jne.). Axiellin mobiilikirjasto on sidottu REST-rajapintaan.

Hublet-tablettientoimittajan (<http://gethublet.com/fi/home-3/>) mukaan erilaiset tunnelointiratkaisut ovat raskaita mobiililaitteissa, sillä niiden skaalautamismahdollisuudet ovat rajalliset. HTTPS:n päälle tehty suojaus helpottaisi toimintaa. Axiellin Joona Saaren mukaan suojaus perustuu täysin aiemmin mainittuun SIP2 over https -standardiin.

Mikroväylän automaateissa SIP2 over https -standardin mukaisen suojauksen käyttöönotto halutaan toteuttaa, koska rinnalle olisi hyvä löytää tapa, jossa lainaus/palautusviesti (SIP2 tai vastaava liikenne) ei ole sidottu tiettyyn verkkoon ja verkko-osoitteeseen. Nyt viestit kulkevat kiinteiden TCP/IP-yhteyksien kautta. HTTPS- ja REST-tyyppiset ratkaisut antaisivat laajemmat käyttömahdollisuudet. Bibliothecan edustaja oli samaa mieltä standardin käyttöönotosta, koska nyt palomuuri- ja verkkoreititysmuutokset aiheuttavat kohtuutonta vaivaa.

Kysyttiin myös tukeeko järjestelmät/laitteet REST-rajapintaa? Siirassa suurin osa uusista toiminnoista tehdään RESTin kautta, lainaus- ja palautusautomaatit ovat SIP2:ssa. Myös Aurorassa lainaus- palautus- SIP2:ssa, mobiilisovellus käyttää RESTiä. Mikroväylältä todettiin, että myös lainaus- ja palautusautomaatit voisivat olla RESTissä. Se voisi olla SIP2:sta toimivampi ratkaisu, jota ilman muuta voidaan alkaa hyödyntää. Kaikki viestit voisi lähettää samaa protokollaa käyttäen, siihen voisi pyrkiä.

Lisäksi pohdittiin onko mitään syytä käyttää post-pohjaista REST-pohjaisen protokollan kanssa? Hubletin edustaja mainitsi, että RESTissä on post ja get. Kun integraatioita tehdään moneen eri kirjastojärjestelmään toivotaan että kaikki käyttäisivät samaa ratkaisua. HTTPS:ään siirtyminen olisi jo suuri etu. Bibliothecan edustaja totesi, että REST-API:t eivät välttämättä ole standardoitavissa, koska ovat järjestelmäkohtaisia. SIP2 over https on kuitenkin standardoitu ja tuttu monelle, joten järjestelmien ja laitteiden toimittajat osaavat käyttää sitä. Monien erilaisten ratkaisujen käyttö on tottakai haastavaa (Koha).

Olisi hyvä saada esimerkkejä SIP2 over https -standardin käytöstä, jos järjestelmätoimittajat voisivat toimittaa niitä. Mikroväylällä SIP2 over https -yhteyttä ei ole vielä toteutettu ja s-tunnelointi on tehty niin, että on saatu käyttöoikeudet kirjastojärjestelmään (Norjassa, jossa ExLibriksen Alma käytössä). Tunneloinnin ongelmana on vain se, ettei yhteys toimi mobiilissa. Mikroväylän laitteissa voidaan siirtyä käyttämään SIP2 over https -yhteyttä, jos sellaista tarvitaan. Axiellin järjestelmissä SIP2 palauttaa virheviestejä ainakin jollain tasolla. Vaasassa ja Hämeenlinnassa Mikromarc-järjestelmä käyttää SIP2:ta, sieltä voisi saada esimerkkejä.

Bibliothecassa virheet ovat pääasiassa liittyneet SIP2:ssa tietojen käsittelyyn, ei itse suojaukseen. Jari Koskelainen voi selvittää omalta puoleltaan löytyykö salauksen tekoilanteeseen virheviestin välitystä. Almassa PIN-koodin käyttö on rajattu vain automaateihin, https-ratkaisussa voi tulla tällaisia estoja, esim. Finnan tunnistautuminen täytyy toteuttaa muulla ratkaisulla.

Keskustelun koonti: Kirjastojärjestelmien ja -automaattien/laitteiden välisissä yhteyksissä olisi järkevää siirtyä nykyaikaisempaan ratkaisuun, jos yhteyden tunnelointi ei ole tarpeen. REST-rajapinta tai SIP2 over https -standardin mukaiset vaihtoehdot voivat olla pidemmän päälle tunnelointia toimivampia, etenkin käyttöönotto- ja järjestelmänvaihtotilanteissa.

Pitkällä tähtäimellä KATVE-ryhmä voi suositella edellä mainittujen uusien teknologioiden käyttöönottoa. Näin yhteydet voidaan suojata raskaiden tunnelointien sijaan erityisesti laajoissa käyttöympäristöissä, joissa on monia eri järjestelmätoimittajia.

4 YSasta ja Allärsista YSOon -siirtymän tilannekatsaus (Matias Frosterus, Kansalliskirjasto)

- GitHubiin MARC-XML-muodot loppuviikosta (kieliversiot erillisinä tiedostoina)
 - <https://github.com/NatLibFi/Finto-data/tree/master/vocabularies/ysa>
 - <https://github.com/NatLibFi/Finto-data/tree/master/vocabularies/ysa-paikat>
 - <https://github.com/NatLibFi/Finto-data/tree/master/vocabularies/slm>
- Konversio-ohjelma GitHubissa
 - <https://github.com/NatLibFi/ysa-marcbib>
 - musiikki- ja elokuva-aineistojen käsittely lisätään perjantaina

Matias Frosterus Finto-palvelusta kertoi ajankohtaisia asioita YSasta ja Allärsista YSOon -siirtymästä. Aiheesta on tehty tiedote Kansalliskirjaston sivuille: <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/uutiset/kirjastot-siirtavat-ysasta-ysoon-mika-muuttuu>

Kokouspäivänä tai sitä seuraavana päivänä YSO ja YSO-paikat siirrettiin Asteri-auktori-teettietokantaan, jossa Suomalainen lajityyppi- ja muotosanasto (SLM) on ollut jo jonkin aikaa. GitHubiin on lisätty MARC-XML-muodot samalla viikolla (linkit yllä), muotojen kieliversiot ovat erillisinä tiedostoina. Myös konversio-ohjelma on GitHubissa (linkki yllä), jossa on mukana myös musiikki- ja elokuva-aineistojen käsittely. Konversio-ohjelma on valmis kesäkuussa. Konversio-ohjelmaa on testattu Helkassa, teknisesti konversio-ohjelma pyörähti tietokannan läpi kauniisti.

Kansalliskirjasto hoitaa korkeakoulukirjastojen konversiot, yleiset kirjastot voivat olla yhteydessä järjestelmätoimittajiin konversion toteutuksesta. Korkeakoulujen konversiot tehdään heinäkuussa, muiden kirjastojen konversiot toteutettaneen myöhemmin. Ohjelma tukee molempia, niin poimintaa kuin kaikkien tietueiden haravointia. Luettelointiin tulee katkos konversion ajaksi, kesto riippuu kannan koosta ja käytetyistä kuvailusäännöistä.

Axiellin järjestelmissä konversioiden teko aloitetaan vasta heinäkuun jälkeen, kun tiedetään kuinka korkeakoulujen konversiot ovat menneet. Konversioissa menee todennäköisesti jonkin aikaa, sillä se tehdään jokaiselle kirjastolle erikseen. Voi olla, että konversion jälkeen tarvitaan vielä järjestelmäkehitystä, sillä kirjastojärjestelmät eivät välttämättä tue kaikkia YSO:n toiminnallisuksia.

5 Järjestelmäkatsaukset

5.1 Axiell Media, Mari Saikkonen

Uusia toiminnallisuksia on otettu käyttöön ja Finnaa tutkittu Axiell Median digitaalisten kirjojen (niin ääni- kuin e-kirjojen) palveluissa. Koha-puolelle rakennetaan autentikointia, tässä on otettu mallia yliopistojen Koha-järjestelmistä. Käytännönläheistä kehittämistoimintaa tehty.

5.2 Ellibs, Juha Tarvainen

Alkuvuodesta on kehitetty digitaalisten kirjojen saavutettavuus-asioita ja syksyllä myös mobiilisovelluksesta saadaan saavutettava versio. Haka-kirjautuminen on otettu käyttöön korkeakoulujen käyttöliittymissä, myös mobiilissa. Jatkovaa kehitystä tehdään koko ajan, kehitysehdotuksia ja yhteisiä projekteja saa lähettää, niitä otetaan mielellään vastaan.

5.3 Helmet, Susanna Aakko

IMMS-kellutusjärjestelmä on otettu käyttöön 15.5., tiedote verkkosivuilla: [https://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Uutispalat/Helsingin_kaupunginkirjasto_ottaa_kaytto\(186935\)](https://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Uutispalat/Helsingin_kaupunginkirjasto_ottaa_kaytto(186935))

Samalla on käyttöön uudenlainen aineiston palautustapa: aineistot käsitellään laatikoittain, ei yksi nide kerrallaan. Palautettua aineistoa käsitellessä katsotaan ensin varaukset Sierran määritysten mukaan, minkä jälkeen Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kirjat lähetetään eteenpäin. Varaamattoman Helsingin aineiston sijainti määrittyy IMMS:n avulla.

Helsingin kaupunginkirjastossa on otettu käyttöön Ilmari-ilmoitinpalvelu, joka saa tiedot Sierrasta ja IMMS:stä. Helsingin varausilmoitukset kulkevat Ilmarin kautta. Samalla varaushyllyjen järjestely muuttui, sillä varaukset ovat nykyään hyllyssä laatikon numeron, eivätkä päivämäärän mukaan. Kun laatikko saapuu kirjastoon, se palautetaan mobiililaitteella, jonka kautta kirjaston työntekijä näkee onko kyseessä varauslaatikko vai tasauslaatikko. Pasilan pääkirjastossa ylimääräistä aineistoa säilytetään "aineistohotellissa".

Helsingin kaupunginkirjastossa on tehty iso työtapamuutos ja kahden järjestelmän yhteentoimivuustyö. IMMS on itseoppiva järjestelmä, jota opetetaan toimimaan itsenäisesti kellutuksen suhteen.

5.4 Axiell Finland, Esa Peltonen

Axiell Finlandissa ei ole tapahtunut isoja muutoksia edellisen KATVE-kokouksen jälkeen. Haravointirajapintoihin ja Finnaan liittyviä tehtäviä on ratkottu.

5.5 Alma/Lumikko, Pertti Föhr

Kansallisten palvelujen ja Alman yhteensovittamiseen on perustettu työryhmä, jossa Alma-kirjastoista on neljä edustajaa: Rasmus Rantala (ÅA), Jussi Kärki (SAMK), Nicola Nykopp (HY) ja Eero Koivula (TUNI), sekä Kansalliskirjastosta neljä: Bjarne Beckmann (Finna), Erkki Tolonen (Finna), Minttu Hurme (Melinda) ja Artturi Lehtikainen (Melinda). Työryhmässä käsiteltäviä palveluja ovat Finna, Melinda ja Asteri. Finna-palvelun integroimisessa Almaan hyödynnetään Åbo Akademin ja SAMKin Alma-instansseja.

Lumikko-hankintakonsortion on suunniteltu toimivan vain kilpailutuksen ja käyttöönottoprojektien ajan. Yliopisto- ja korkeakoulukirjastot miettivät myöhemmin käyttöönottoprojektin jälkeistä organisoitumista ja tiedotuskanavia.

5.6 Korkeakoulujen Koha, Esa-Pekka Keskitalo

Viime kokouksen jälkeen tuotannossa olevien Koha-kirjastojen määrä on noussut neljästä 10 kirjastoon. Samalla on yhdistetty Helsingin kolmen ammattikorkeakoulukirjaston tietokannat yhteen.

5.7 Melinda, Artturi Lehtikainen

Kansallisdiskografia Violan siirtoa Melinda-metatietovarantoon tehdään kovaa vauhtia ja viime kokouksessa käsitelty Z39.50-yhteys suojataan. Asiasta tiedotetaan syksymmällä kun tehtävät valmistuvat.

5.8 Finna, Bjarne Beckmann

Kansalliskirjaston sivuilla julkaistu tiedota, jossa kerrotaan että jo yli puolet yleisistä kirjastoista käyttää Finnaa verkkokirjastona: <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/uutiset/finna-verkkokirjasto-kaytossa-jo-yli-puolella-yleisista-kirjastoista>

Yleiset kirjastot ovat vahvasti mukana Finnassa ja yhteistyötä tehdään jatkuvasti valtakunnallisen kehittämiskeskuksen (VAKE) kanssa, sillä tavoitteena on että yleisten kirjastojen olisi helppoa asioida Finnan kanssa. Yleisille kirjastoille tarjotaan valmiita Finna-paketteja, joita on tarve räätälöidä mahdollisimman vähän. Lisäksi korkeakoulukirjastoissa kehitetään uusia OA-ratkaisuja, erityisesti e-aineistojen osalta.

Muita kehitystehtäviä on edistetty suunnitelmien mukaisesti kaikkien sektorien (kirjastot, museot ja arkistot) osalta. Nämä on esitelty tarkemmin edellisessä KATVE-kokouksessa.

5.9 Kirjastopalvelu, Anna Humalainen

Viddla-suoratoistopalvelu (<https://www.viddla.fi/>) on otettu käyttöön, minkä johdosta Kirjastopalvelu on saanut paljon uusia asiakkaita. Viddlaa on pyritty saamaan mahdollisimman paljon käyttöön kirjastoille. Lisätietoa: <https://www.kirjastopalvelu.fi/muut-palvelut>

Erilaisia projekteja on käynnissä myös muissa Kirjastopalvelun palveluissa.

6 Muut asiat

Muita asioita ei ehdotettu käsiteltäväksi.

7 Seuraavan kokouksen ajankohdan sopiminen

Seuraava kokous järjestetään **torstaina 10.10.2019 kello 14–16** Fabianian kokoushuoneessa (Yliopistonkatu 1, 2. kerros).

8 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 15.30.